

moderne i bind II. En sådan inddeling kunne umiddelbart synes at rumme en ulempe, men det er vistnok alligevel ikke tilfældet, fordi man let kan foretage direkte sammenligninger mellem før og nu ved at bruge de to bind sammen. Foruden gengivelsen af billedmaterialet fra Danske Atlas og enkelte supplerende illustrationer fra andre samtidige værker indeholder bind I en kort beskrivelse af de danske købstæders tilstand i slutningen af det 18. århundrede for størstedelen bygget over citater fra teksten til Danske Atlas, der sammenknyttes af kommenterende bemærkninger, som ofte på en interessant og slående måde sætter den gamle tekst i relief.

Bind II indledes med en oversigt over de danske købstæder i dag, som også indeholder værdifulde betragtninger og oplysninger.

Teksten til de enkelte luftfotografier har ofte en noget svag sammenhæng med de omtalte billeder, og som geograf må man beklage, at det ikke har været muligt at opnå en noget større effektivitet på dette punkt. Men det skal indrømmes, at opgaven er vanskelig. Det er lettere at kommentere et gammelt stik, fordi kunstnerne har fremhævet det væsentlige og set bort fra de i hans øjne mindre betydningsfulde detaljer.

Dette er rimeligvis grunden til, at teksten til Nutidens Købstæder gør indtryk af at være noget spinklere end den gamle beskrivelse. Det er iøvrigt en erfaring, som flere har gjort, at de største vanskeligheder ved topografisk fremstilling næsten altid ligger i skildringen af den nutidige situation.

Billedstoffet fortjener en særlig omtale. De to bind er meget forskellige i valg af papir, skrifttyper, opsætning og reproduktionsform. Alle de gamle stik står fint og nænsomt og egner sig fortrinligt til reproduktion i offset. Luftfotografierne er gengivet i bogtryk. Det fotografiske grundmateriale er af høj kvalitet, og såvel klichéfremstilling som trykning er helt igennem smukt arbejde. Desværre kræver udnyttelse af et luftfotografi næsten altid en større øvelse og indsigt, end man normalt kan regne med, men mange geografer og andre, som beskæftiger sig med tolkningen af materiale af denne art, vil med begærlighed gribe en bog som denne.

Det jubilæumsskrift, Købstædernes almindelige Brandforsikring her har udsendt, kan finde stor anvendelse til forskellige formål i undervisning, studium og praktisk virke. Desuden vil værket utvivlsomt blive et objekt for samlere af topografisk litteratur og dermed for en del af oplagets vedkommende gå over til den evige hvile.

Niels Nielsen.

Oceanographic Atlas of the Polar Seas. Part II. Arctic. Hydrographic Office
Pub. No. 705. 1958. 32 × 40 cm. 150 sider. I. C. Weilbach & Co. A/S. 5 \$.

Forrige år udkom første bind af ovenstående publikation omfattende Antarktis, nu er atlasset over de polare områder også udkommet. Der er få områder, hvor det geografiske kortbillede gennem de senere år har skiftet så stærkt udseende som netop for polbassinet. For en halv snes år siden betragtede man polbassinet som relativt ensformigt. Observationer og hydrografiske målinger fra en lang række stationer taget dels fra flyvemaskiner, som er landet på isflagerne i sommertiden og dels fra de drivende isøer, og fra atomdrevne undervandsbåde har vist, at bassinet i virkeligheden er delt op af en række undersøiske rygge eller bjergkæder

som Lomonosov kæden, Marvin ryggen og Mindeleyev ryggen m. v. Selv om ikke alle de sidste opdagelser har nået at komme med (redaktionen af værket er afsluttet i begyndelsen af 1957), så rummer det bathymetriske kort overordentlig megen ny viden, som ikke tidligere har været tilgængelig. Hertil kommer så en lang række kort over tidevandsforhold, isforhold, havvandets saltholdighed, den marine geologi og forskellige havpattedyrs forekomst og vandringsveje m. v.

Observationerne fra de drivende isøer har man kun delvis nået at få med i kortene, hvorfor en del af kortene næsten kun rummer data fra farvandet omkring Grønland og over til Novaja Zemlja. En bibliografisk liste på 124 numre, væsentlig nyere russisk og amerikansk litteratur, udgør et nyttigt supplement.

For et så omfattende samleværk, vil det naturligvis altid være vanskeligt at afgøre, hvor der er data nok til at tegne kortene, og hvor man ikke kan gøre det. Gennemgående synes valget af signaturer og kurver at være gjort med stor dygtighed og med en meget nøgtern vurdering af forholdene. Der er derfor også yderst få fejl i kortene. Ofte angiver et lille bikort i hjørnet af det store kort, hvor pålidelige oplysningerne er i de forskellige områder på kortet.

En række specialkort angiver den gennemsnitlige issituation hver måned, og for sommertiden endda for kun 14 dage ad gangen. Kortene er uden tvivl de bedste iskort, som endnu er publiceret, og de er meget detaillerede, rummende bl. a. resultaterne af de amerikanske isrekognosceringsflyvninger m. v. I en række kort sammenlignes isforholdene i 1955 med forholdene i 1956. Til korrektion for en eventuel senere udgave kan dog nævnes, at i oversigtskortene for isforholdene er de nordgrønlandske fjorde alle opgivet som totalt isdækkede hele året; dette er ikke rigtigt, tværtimod er flere af dem helt åbne og isfrie i august.

Det må håbes, at værket vil komme igen i en ny udgave, når materialet fra det internationale geofysiske år og de senere års undersøgelser er bearbejdet; det er et værdifuldt atlas.

Børge Fristrup.

L. P. Kirwan: The White Road — A Survey of Polar Expedition. Hollis & Carter. London 1959. 14,5 × 22,5 cm. 374 sider. 30 sh.

I en eminent velskrevet bog har direktøren for Royal Geographical Society, L. P. Kirwan, givet os polarforskningens historie omfattende både Arktis og Antarktis, lige fra Pytheas og op til de sidste års indsats i polarområderne. Hovedvægten ligger, som naturligt er, på perioden fra de store opdagelser i slutningen af 18. årh. og op til perioden lige før 1ste verdenskrig, hvor både nordpolen og sydpolen var nået. Kun rent summarisk på 16 sider af den næsten 400 sider tykke bog, er behandlet tiden efter 2den verdenskrig.

Med adgang til arkiverne både i Royal Geographical Society og i Scott Polar Research Institute har Kirwan haft særlig mulighed for at belyse baggrunden for de store britiske ekspeditioner. I modsætning til så mange andre bøger om arktiske opdagelser har Kirwan i særlig grad lagt vægten på baggrunden for ekspeditionerne, hvad bevæggrunden var — økonomisk — national — private ambitioner o. s. v., og han har derfor i højere grad